

Магістр 2 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Анотація. Розглянуто особливості організації валютних операцій комерційних банків, розкрито поняття операції з іноземною валютою. Розглянуто сучасний документообіг у комерційних банках.

Аннотация. Рассмотрены особенности организации валютных операций коммерческих банков, раскрыто понятие операции с иностранной валютой. Рассмотрен современный документооборот в коммерческих банках.

Annotation. The peculiarities of foreign exchange transactions of commercial banks are considered, the concept of foreign exchange transactions is identified. The modern workflow for commercial banks is considered.

Ключові слова: операції з іноземною валютою, валюта банку, валютний курс, валютний ризик.

Одним з важливих аспектів роботи банківської діяльності є валютні операції. Вагомим елементом організації обліково-операційної роботи з активних операцій є застосування внутрішньобанківського контролю. Високі темпи інфляції та нестабільність внутрішньоекономічної ситуації України призводять до нестримного руху цін на іноземну валюту. Виникає потреба у визначенні ефективності операцій, правильному відображенні в бухгалтерському обліку, а також у дотриманні нормативної бази. Тому питання організації обліку валютних операцій має велике значення.

Вагомий внесок у розвиток питання обліку валютних операцій внесли такі вчені та науковці, як: Волкова І. А., Глушков І. Є., Береславська О. І., Дзюблюк О. В., Литвин Н. Б., Пушкар М. С., Петрик О. І.

Метою даного дослідження є оптимізації облікових процедур за валютними операціями банку, а також вирішення проблемних питань за даними операціями в діяльності комерційних банків.

Виходячи із поставленої мети, основним завданням є оптимізувати порядок та визначити "вузькі" місця в організації обліку валютних операцій.

Об'єктом дослідження виступають облікові процеси валютних операцій комерційних банків.

Предмет дослідження – валютні операції комерційних банків.

Сучасний валютний ринок становить систему механізмів, функціонування яких покликане забезпечити купівлю і продаж національних грошових одиниць та іноземних валют з метою їх використання для обслуговування міжнародних платежів.

Операції з іноземною валютою — це операції, що здійснюються в іншій валюті порівняно з тією, в якій ведуть бухгалтерський фінансовий облік та складають бухгалтерську звітність. Такі операції пов'язані з експортом або

відрядженнями за кордон тощо. Проведене узагальнення на основі поглядів зарубіжних та вітчизняних вчених щодо сутності валютних операцій дозволило дійти висновків, що валютними операціями слід вважати операції, які мають валютний характер і в яких засобом вимірювання обсягу є іноземна валюта [1].

Бухгалтерський облік у банках має ґрунтуватися на єдиних методологічних засадах. Методологія відображення в обліку окремих банківських операцій, використання визначених у межах чинного законодавства принципів, способів, прийомів та процедур ведення бухгалтерського обліку фіксуються у відповідному документі банку (наприклад, у наказі), котрим визначається облікова політика банку. Зміни положень облікової політики та їхні причини викладаються окремо у пояснювальній записці до річного звіту банку.

Згідно зі стандартом бухгалтерського обліку і звітності в Україні, курсові різниці за операціями в іноземних валютах визначаються як різниці між оцінкою валютних активів та пасивів на дату реєстрації їх у бухгалтерському обліку і на дату фактичного здійснення розрахунку (надходження або сплати коштів) за курсом національного банку і відображаються у прибутках та збитках окремо. Згідно із законом України "Про зовнішньоекономічну діяльність" до іноземної валюти належать:

а) валюта готівкою, грошові знаки (банкноти, білети державної скарбниці, монети), які перебувають в обігу і є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені з обігу, але такі, що підлягають обміну на грошові знаки, що перебувають в обігу;

б) платіжні документи в грошових одиницях іноземної держави і міжнародних грошових одиницях;

в) кошти в грошових одиницях іноземних держав, міжнародних грошових одиницях і в діючій на території України валюті з вільною конвертацією, які перебувають на рахунках та у вкладах в банківсько-кредитних установах на території України, а також за її межами [2].

Бухгалтерський облік наявності та руху іноземної валюти ведеться на рахунку "Поточні рахунки в банку", аналітичний облік операцій на якому організується за кожним із відкритих у банках рахунків для зберігання коштів у іноземній валюті, а також на окремих субрахунках рахунку "Каса": "Розрахунки з підзвітними особами", "Розрахунки з постачальниками", "Розрахунки з покупцями та замовниками", "Розрахунки з різними дебіторами", "Розрахунки з різними кредиторами" та ін. Записи на наведених рахунках здійснюються на підставі відповідних документів (виписок банку, первинних розрахункових документів тощо), за якими одержані або сплачені суми в іноземній валюті.

На кожному з рахунків у аналітичному обліку має бути забезпечено облік кожної валюти за номіналом, курсом дня, враховано різницю між попереднім та поточним курсом (курсова різниця), визначену в українській валюті.

Курсову різницю в день операції при зміні курсу валюти відображають за дебетом або кредитом рахунків "Інші операційні доходи" або "Інші затрати операційної діяльності". При проведенні валютних операцій банки несуть різні ризики. У першу чергу ці ризики пов'язані з можливою наявністю непокритих угод у окремих валютах – довгих або коротких позицій. При термінових угодах виникає ризик невиконання контракту, наприклад, у зв'язку з банкрутством контрагента. Крім того, залежно від різного часу початку і завершення розрахунків у окремих валютах з низки валютних операцій банки, зробивши переказ проданої валюти, лише наступного дня дізнаються, чи був зроблено зустрічний платіж купленої ними валюти. Це має місце внаслідок різниці в часі, наприклад, при продажі банком японських ієн проти валют Західної Європи і США, а також західноєвропейських валют проти долара США.

З метою обмеження ризику комерційні банки встановлюють ліміти валютних угод з іншими банками, виходячи з розміру їхнього капіталу і резервів, репутації та інших критеріїв. У міру отримання платежів за раніше укладеними операціями ліміти вивільнюються. Ліміти за терміновими валютними операціями зазвичай бувають нижчими, ніж за операціями з негайною поставкою, оскільки ризик неплатежу за операцією підвищується залежно від тривалості періоду від її укладення до виконання, тобто отримання валюти.

З метою раціональної організації обліково-операційної роботи в установах банку складається графік документообігу за банківськими операціями і графік обслуговування клієнтів. Документообіг за банківськими операціями — послідовне переміщення розрахунково-грошових документів за інстанціями їх оформлення, перевірки та обробки від клієнтів до банку і навпаки, в межах установи банку, між різними установами банку з початку виконання операції до її завершення і здачі документа в архів.

У кожному банку розробляється графік документообігу, в якому зазначається час проходження документів на всіх етапах обробки інформації структурними підрозділами банку.

Документообіг складається з таких основних етапів:

а) перевірка правильності оформлення і змісту документів, що надійшли; визначення можливості виконання операції залежно від стану рахунків;

б) перевірка або оформлення бухгалтерського проведення у документі, підписання його відповідальним виконавцем, а у певних випадках — контролюючим працівником;

в) передача документів для автоматизованої обробки;

г) використання документів для перевірки правильності відображення операції в особовому рахунку;

д) групування документів та їх брошурування в папки для здачі в поточний архів [3].

В установах банку, які мають на обслуговуванні велику кількість клієнтів, для поліпшення якості обслуговування кожному клієнту визначається часовий інтервал, у межах якого він особисто може передати грошово-розрахункові документи відповідальному виконавцю і отримати необхідні консультації. Графіки документообігу та обслуговування клієнтів затверджуються керівником банку. Для покращення організації обліку важливим є удосконалення графіка документообігу.

Таким чином, дослідження банківських валютних операцій показало необхідність пошуку шляхів підвищення ефективності обліку, що має базуватися на послідовному вивченні основних аспектів валютних операцій банку та операцій, пов'язаних з обслуговуванням клієнтів. Ця тема потребує подальшої розробки розвитку та вирішення зазначених проблем.

Наук. керівн. Писарчук О. В.

Література: 1. Про систему валютного регулювання і валютного контролю : Декрет КМУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.liga.kiev.ua>. 2. Облік і аудит у банках : навч. посібн. для студентів вищих навчальних закладів / за ред. О. Г. Коренева, Н. Г. Слав'янської. – Суми : Університетська книга, 2007. – 493 с. 3. Герасимович А. М. Облік і аудит у банках : підручник / А. М. Герасимович, Л. М. Кіндрацька, Т. В. Кривов'яз. – К. : КНЕУ, 2004. – 536 с.